

interview

A portrait of Cees Grimbergen, a middle-aged man with brown hair and glasses, wearing a dark suit jacket over a light blue shirt. He is leaning forward, looking directly at the camera with a slight smile. His hands are clasped in front of him. The background is a plain, light-colored wall.

CEES GRIMBERGEN: 'De pensioen- wereld is amoreel geworden'

Zeven tv-documentaires over het pensioenstelsel maakte presentator Cees Grimbergen de afgelopen jaren. Dit voorjaar liepen die uit op een Pensioenmanifest waarvoor Omroep MAX zoveel mogelijk handtekeningen verzamelt. Het Nederlandse pensioenstelsel heeft internationaal weliswaar een uitstekende reputatie, maar in de kern deugt het niet meer, is Grimbergens vaste overtuiging. 'Het systeem is amoreel geworden.'

tekst Berber Bijma | beeld © MAX - Mike Roelofs

Bijna dertig jaar geleden maakte Cees Grimbergen, tv-presentator en onderzoeksjournalist, voor het eerst kennis met het Nederlandse pensioenstelsel. Voor opinieblad *Vrij Nederland* schreef hij een serie over wat er met onze pensioenpremie gebeurt. Hij stuitte onder meer op het verhaal van een onroerend-goedmanager bij het pensioenfonds voor zorgmedewerkers, die als afscheidscadeau de exclusieve verkooprechten kreeg van een super-de-luxe hotelcomplex in Amerika. 'Een gouden handdruk ter waarde van meer dan een miljoen gulden. Toen rook ik voor het eerst aan de vanzelfsprekendheid waarmee mooi weer wordt gespeeld met het geld van andere mensen.' Als onderzoeksjournalist stelde Grimbergen kritische vragen. 'Het opvallende was: ze waren totaal verbaasd dat ik verbaasd

was. Eén miljoen gulden van Nederlandse verpleegkundigen, weggegeven als een vanzelfsprekende gouden handdruk!' Bijna dertig jaar later klinkt de verbazing nog even sterk.

Die wederzijdse verbazing tussen Grimbergen en de wereld van het grote pensioengeld is eigenlijk nooit meer weggegaan. Toen MAX-directeur Jan Slagter in 2013 vroeg of hij nog een mooi idee had voor een documentaireserie, wist Grimbergen het meteen: hoe anderen schatrijk worden van onze pensioenpremie. De afgelopen jaren maakte hij onder de titel *Zwarte Zwanen* zeven documentaires voor Omroep MAX over wat er met onze pensioenpremie gebeurt. Hij had inmiddels een lange journalistieke carrière achter zich, onder meer als presentator van *Rondom 10* en *Hollandse Zaken*. 'Als journalist ben je een soort kameleon. Je kunt je aan iedere gesprekspartner aanpassen. In *Rondom 10* kon ik een live interview doen met premier Balkenende, maar ook mensen op hun gemak stellen die nooit eerder in het openbaar hun verhaal hadden verteld. Ik had me bewogen tussen drugsverslaafden en psychiatrische patiënten. In allerlei werelden was ik gedoken - maar nog nooit in deze. De wereld van mensen die voor pensioenfonds werken was een nieuwe biotoop voor me, een totaal onbekende wereld. Het taalgebruik, de lichaamstaal, zelfs de geurtjes waren voor mij nieuw.'

Niet welkom

Van de andere kant was er eenzelfde onwennigheid: de gesloten pensioenwereld, waarin extreem hoge beloningen, dure auto's en luxe bijeenkomsten vanzelfsprekend zijn, was niet gediend van een nieuwsgierige journalist die 'rare' vragen kwam stellen. Een enkele keer kreeg Grimbergen toestemming om ergens te filmen - of überhaupt binnen te komen. >>

WIE IS CEES GRIMBERGEN?

Cees Grimbergen (1951) is vooral bekend als tv-presentator van onder meer *Romdom 10* en *Hollandse Zaken*. Gedurende zijn journalistieke loopbaan schreef hij voor kranten en tijdschriften en maakte hij radio- en tv-programma's. Sinds 2010 werkt hij - als zelfstandige - voor Omroep MAX. In 2013 verscheen de eerste aflevering van *Zwarte Zwanen*, zijn documentaire-serie over het Nederlandse pensioenstelsel. Deel 7 van de serie werd afgelopen voorjaar uitgezonden. Alle delen zijn nog te zien via www.npo.nl. Dit voorjaar was Grimbergen ook de presentator van het Nationaal Pensioendebat dat Omroep MAX uitzond. Ook dat is nog terug te zien via www.npo.nl

Vaker bleek hij niet welkom. 'Ik realiseerde me: Nederland weet niet wat zich hier afspeelt. En toch kan deze wereld alleen maar bestaan door de 80 miljoen euro die wij met z'n allen *per dag* betalen aan pensioenpremies.'

Een paar keer werd hij op bijzondere plekken en momenten toegelaten. 'Ik heb bijvoorbeeld in de *dealing room* van pensioenfondsen PGGM mogen filmen, waar iemand met een stalen gezicht opkijkt van z'n scherm en vertelt dat-ie net een deal van 100 miljoen heeft gesloten. Die schuift zo even 100 miljoen euro pensioenpremie van verpleegkundigen over de wereld!'

Geld kwijt

Los van de verbazing - wat is er nu eigenlijk mis met ons pensioensysteem? 'De kern van het probleem is misschien wel dat de pensioenpremiebetaler juridisch gezien zijn geld kwijt is. Wij zijn geen eigenaar van het geld dat we inleggen. Wij premiebetalers heten *deelnemer*, de fondsen zijn *eigenaar*.

Waarom heten wij geen schuldeisers en de fondsen schuldenaars? Ons geld verdwijnt in een grote put en we hebben er niets meer over te zeggen. Bovendien geldt voor pensioenbeleggers die met ons geld handelen: als ze het goed doen, is een deel van het rendement voor hen. Maar als het níet goed gaat, is het verlies voor rekening van de premiebetaler.'

'Wij, Nederlanders met onze open samenleving, gaan ermee akkoord dat er met een enorme gezamenlijke pensioenpot van inmiddels 1.336 miljard euro van alles wordt gedaan dat omgeven is met schimmigheid en geheimhouding. Een groep van zo'n 20.000 mensen doet de administratie en belegt dat geld voor ons, waarvan ook nog eens 70 procent in het

buitenland. Stel je voor wat we met dat geld zouden kunnen als we het zouden beleggen in duurzame energie voor ons eigen land! Dat gebeurt niet. Wat er wel precies gebeurt, weten we niet. Dat is misschien ook wel de reden dat we het accepteren: we weten het simpelweg niet én die hele pensioenwereld is natuurlijk razend ingewikkeld. Sterker nog: er lopen honderden advocaten rond die hun best doen het nóg ingewikkelder en daarmee ondoorzichtiger te maken. Dat Omroep MAX met deze serie bijdraagt aan openheid - ja, daar ben ik echt trots op.'

Moreel verwerpelijk

MAX onthulde in *Zwarte Zwanen* dat fraude met pensioengeld van vrachtwagenchauffeurs door de vakbonden FNV en CNV onder het tapijt werd geveegd. En dat Nederlandse bedrijven voor het rendement van Nederlandse pensioenfondsen werden kaalgeplukt.

De serie ging ook in op individuele zaken. Zoals het verhaal van tachtiger Riet Zaal,

die vrijwel het gehele pensioen

dat haar man bij elkaar had gespaard, niet terug zag. Haar man overleed in de jaren '70.

Toen ze een paar jaar geleden verhaal wilde halen voor de rechter, sloeg het betreffende pensioenfonds terug met een dure advocaat. Die slaagde erin om de hele zaak van tafel te krijgen, met een beroep op verjaring. Juridisch gezien correct, maar moreel

verwerpelijk, vindt Grimbergen. 'Ze kreeg het verwijt dat ze niet meteen in de jaren '70 aan de bel had getrokken, toen ze achterbleef met drie kleine kinderen.' Hij stond de weduwe bij en liet haar haar verhaal doen in de documentaire. In de laatste aflevering van dit voorjaar werd duidelijk dat ze alsnog compensatie ontvangt - een bedrag van ruim 33.000 euro netto.

'Ik heb een sprankje hoop dat er weer ruimte komt om het hart te laten spreken'

Sprankje hoop

'Het systeem is amoreel geworden. Mensen die vriendelijke burens, goede ouders en misschien wel keurige kerkgangers zijn, voeren in de pensioenindustrie perverse handelingen uit met andermans geld. Simpelweg omdat het systeem zo werkt. Slechts een paar mensen durven daar vraagtekens bij te stellen. Maar die paar zijn er en dat geeft toch hoop.'

De echte verandering zal niet uit de pensioenwereld zelf komen, en ook niet van de politiek, verwacht Grimbergen.

'De politiek bepaalt wel de omringende regels, maar heeft uiteindelijk toch beperkte macht. Het pensioengeld is ook niet van Den Haag, maar van Nederland. Daarom moeten wij eisen, via de vakbeweging, dat er niet langer zo pervers met ons geld wordt omgegaan. Ja, ik weet het: vakbonden hebben steeds minder leden, maar ik zie geen andere weg. Het is óns geld, wij moeten transparantie eisen.' Het manifest dat MAX presenteerde tijdens het Nationale Pensioendebat in mei (zie kader) is 'een van de weggetjes' om verandering te bewerkstelligen, zegt Grimbergen. Het manifest is inmiddels door 85.000 mensen ondertekend.

Kritiek op het manifest is er ook gekomen, omdat de opstellers niet pleiten voor indexatie. Veel ouderen hebben hun pensioenuitkering al een jaar of tien niet zien stijgen, omdat pensioenfondsen zeggen dat er geen ruimte is om de uitkering met de inflatie mee omhoog te laten gaan. Grimbergen: 'Natuurlijk zijn wij vóór indicatie. Maar het manifest gaat over morele punten: het systeem deugt in de kern niet. Dat er niet geïndexeerd wordt, is een van de gevolgen daarvan. Je kunt pensioenproblemen te lijf gaan met technische discussies, nota's, berekeningen,

maar als het gezonde verstand en het morele besef zijn verdampt, los je met berekeningen weinig op.'

'Bovendien: als we in het manifest zouden pleiten voor indexatie, zouden we kunnen worden weggezet als pleitbezorger van alleen ouderen en ook nog eens voor de relatief kortere termijn. Natuurlijk moet en kan er geïndexeerd worden - daar maakt MAX zich ook hard voor - maar dit manifest

graaft een laag dieper: ons pensioenstelsel is met zichzelf aan de haal gegaan, amoreel geworden en daarom moet het op de schop. Wat voor de indexatie geldt, geldt ook voor de rekenrente: een belangrijk punt dat we kritisch zullen blijven volgen, maar geen zaak voor ons manifest.'

Solidariteit

Dat het Nederlandse stelsel tegelijk nog internationaal bejubeld wordt, verbaast Grimbergen niet. 'Ons systeem is van oorsprong goed. Er is veel solidariteit: hoe lang je ook leeft, je ontvangt je pensioenuitkering. Nabestaanden zijn verzekerd, generaties delen risico's, de pensioenuitkering is relatief stabiel. Alles wat onze poldercultuur mooi maakt - 'wij regelen onze zaakjes met z'n allen' - zit erin. Maar uitsluitend dankzij die 80 miljoen euro per dag die wij erin stoppen. En dat geld komt allang niet meer in z'n geheel bij ons terug. Mechanismen als hebzucht, ijdelheid, juridisering en een sterke managementcultuur hebben het stelsel corrupt gemaakt. Ik heb een sprankje hoop, ook door wat Zwarte Zwanen in de pensioenwereld zelf heeft losgemaakt, dat er weer ruimte komt om het hart te laten spreken.' ■

'Ons geld verdwijnt in een grote put en we hebben er niets meer over te zeggen'

HET MAX PENSIOEN-MANIFEST

Omroep MAX lanceerde dit voorjaar tijdens het Nationaal Pensioendebat het MAX Pensioenmanifest. Dat bestaat uit vijf actiepunten: Betaal redelijke beloningen, wees open over afspraken en fouten, zorg voor eerlijk en onafhankelijk toezicht, maak heldere en overzichtelijke pensioenregelingen en: stop met foute beleggingen. Het manifest is inmiddels 85.000 keer getekend. In september wordt het aangeboden aan de top van de pensioenfondsen, de vakbonden, de vermogensbeleggers en aan politici. Grimbergen: 'Nederland kan er op rekenen dat we deze punten onder de aandacht zullen blijven brengen.' **Meer informatie op www.maxvandaag.nl/maxpensioenmanifest/ Kijk ook op pagina 23.**